Сиг. 0801-41

Инв. Бр. 2/2

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИРАНОТО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

МУЗИЧКА УМЕТНОСТ

ИЗБОРЕН ПРЕДМЕТ

ЗА III ГОДИНА

Скопје, 2003

Наставната програма ја донесе Министерот за образование и наука со решение бр. 11-4029/1 од 03.07.2003 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: *музичка уметност*

1.2. Вид на средно образование: *гимназиско образование*

1.3. Година (фаза) на изучување на изборните активности: III (трета) година

1.4. Број на часови на изборните активности:

1.4.1. Број на часови седмично: *2 часа*
1.4.2. Број на часови годишно: 72 *часа*

1.5. Статус на наставниот предмет: *изборен предмет*

2. ОПШТА ЦЕЛ НА ИЗБОРНАТА НАСТАВА ПО МУЗИЧКА УМЕТНОСТ

2.1. Општата цел

Наставата по музичка уметност е на учениците да им се овозможи да ги продлабочат знаењата за музичката уметност на одредени подрачја, да развиваат љубов и интерес кон музиката како составен дел на животот, да се развиваат творечки способности и истражувања на полето на новите сознанија за музиката, да ги надградуваат личните способности, знаења и умеења согласно со индивидуалните предиспозиции интереси и желби за овој предмет каде што ќе дојде до израз нивната креативност за развивање на естетски чувства кон уметничкото и народното музичко творештво.

2.2. Посебни цели

Ученикот :

- да ја разбира историјата на музиката;
- да открива естетски вредности на музичкото дело и да врши естетска анализа според сопствените доживувања;
- да ја организира работата за мини проекти – истражувања за одредени теми;
- да посетува музички настани на полето на оперската, балетската и друг вид на музика;
- да го познава музичкиот фолклор;
- да прави анализа на народната музика (изворна - новокомпонирана) и да ги воочува нејзините трајни вредности;
- да експериментира и открива нови можности за музички израз;
- да ги воочува заедничките карактеристики во уметностите (музика, танц, театар, литература, филм ТВ и др.) и да изработува мултимедијални проекти;
- да воочува, истакнува карактеристики на одредена култура, епоха и уметнички стил и да ги негува културните вредности на сопствениот и на другите народи;
- да ја збогати личноста со чувство, стремеж за колективна работа, одговорност, учество во хор, оркестар и други музички состави;
- да препознава и доживува естетски содржини на инструменталната музика и да ги разликува најзначајните инструменти од симфонискиот оркестар;
- да се подготви за продолжување на образованието и учење низ целиот живот;
- да формира интегрално сфаќање за животот и да го разбира значењето на уметноста и културата во општеството и личниот живот.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За постигнување на целите на изборната програма по музичка уметност и успешното занимавање со уметноста и творештвото, неопходно е ученикот да ги користи предзнаењата од основното образование и искуствата стекнати во гимназиското образование и низ содржините и активностите во разни музички институции (опера, балет и други) мајчин јазик и литература, историја, ликовна уметност и др.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структуирање на содржините за учење

Тематски целини	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
МУЗИЧКИ ФОЛКЛОР Етномузиколошка карта на Република Македонија	Ученикот: - да ги познава основните елементи на етномузикологија; - да ги препознава географските обележја на - Р. Македонија; - да ги разликува карактеристиките на музичкиот фолклор во источниот од фолклорот во западниот дел на Републиката; - да ги проценува надворешните влијанија (од соседните држави) на полето на етномузиколошките обележја;	Наставникот: - да подготви етномузиколошка карта; - да подготви аудиовизуелни средства, слики, цртежи за географските одбележја; - да организира групна форма на работа за подготовка на пано со слики на носии од разни краишта како и записи на анегдоти и легенди за постанокот на народното творештво;	- Музички фолклор; - мајчин јазик и литература; - ликовна уметност; - историја на музиката.
Народни инструменти	- да го класифицира македонскиот народен инструментален корпус, како и нивната примена во народното творештво; - да ги разликува видовите народни инструменти; - да споредува народни инструменти од Македонија со други видови на инструменти; - да поврзува употреба на народните инструменти во песнопојска и ороводна традиција;	- да презентира народни инструменти преку аудио- визуелни средства; - да презентира музички примери со разни видови на народни инструменти; - да организира посета на КУД;	

Етнокултура - носии, накит и вез	- да ги препознава и разликува видовите народни носии во Македонија според нивната примена и местото на потекло; - да прави споредба според: нивната примена, употребата на накитот и видовите на вез; - да развива љубов и интерес кон етнокултурата во Македонија;	- да презентира шеми, слики, цртежи и записи за народните носии; - да ги задолжи учениците да подготват албум со слики на носии од разни краишта и записи за примената на накитот и везот во народната носија;	
Етномузико-лошка работилница	- да презентира текстови за постанокот на разновидни народни песни; - да собира народни песни; - да прави класификација на народни песни и ора; - да ги анализира мелодискиот и ритмичкиот тек на народните песни и ора; - да споредува етнокултура (носии, накит, вез) со обичаите и народното творештво (песни, ора, народна поезија и народни инструменти); - да подготвува есеии и да организира дебати за музичкиот фолклор.	- организира групна работа за анализа на музичкиот фолклор; - ги проценува и проверува вредностите на учениците за активностите во етномузиколошката работилница.	- историја на музиката; - мајчин јазик и литература; - историја; - музички форми; - теорија на музика; - ликовна уметност.
СЛУШАЊЕ МУЗИКА	- Да анализира познати дела од домашни и странски автори од барокот до денес врз основа на непосредното слушање; - да препознава стилови и начини на интерпретација; - да развие способност за препознавање на популарни дела и музичка анализа на истите; - да ја развие општата музичка култура.	- Да подготви аудиовизуелни средства; - да презентира музичка литература низ епохи и стилови; - да ги насочува учениците кон анализа на музичките дела; - да организира посета на концерти, опера, балет и др.	- Историја на музиката; - мајчин јазик и литература; - историја; - музички форми; - теорија на музика; - ликовна уметност.

		- организира групна форма на работа за компарација на музичко-сценски дела.	
МУЗИЧКО-СЦЕНСКИ ДЕЛА	- Да ги препознава карактеристиките на музичко – сценските дела; - да ги препознае и објасни особеностите на опера, оперета, балет, музичка драма и мјузикл; - да идентификува популарни оперски и балетски содржини, како и фрагменти на истите; - да поврзува естетски содржини на музичко сценски дела преку видеопрезентација; - да дискутира за спојот на видовите уметности во музичко - сценските дела.	- Подготвува аудио - визуелни средства и видео проекции на популарни опери и балети; - организира посета на музичко сценски дела.	- Историја на музиката; - историја; - музички форми; - теорија на музика.
МУЗИЧКИ ИНСТРУ-МЕНТИ - гудачки инструменти - дувачки инструменти - жичени инструменти - инструменти со дирки - ударни инструменти	- Да познава и користи некои музички инструменти; - да разликува инструментална музика од другите видови на музика; - да препознава индивидуална и групна инструментална интерпретација; - да ги класифицира инструментите по нивната намена и градба; - да го објасни (прави есеј) инструменталното творештво на истакнати композитори и да развива естетски критериум; - да музицира на еден од инструментите на кој веќе има основни познавања.	- Да подготвува аудио-визуелни средства, слики и цртежи на музичките инструменти; - организира дебата за разликата на инструмен-талната музика со другите видови музика; - организира групна анализа за инструментално творештво; - да презентира музички илустрации на популарни (истакнати) инструментални композитори ; - да подготвува ученици за свирење на еден од инструментите за кој ученикот има основни познавања.	- Историја на музиката

4.2. Наставни методи и активности на учење

Во остварувањето на целите во изборната програма по музичка уметност ќе се користат стандардните форми и методи на работа и учење како што се: фронтална, групна, тандемска, индивидуална, истражувачка, проблемска и други. Од методите ќе се користат најмногу практично-творечката работа (мини проекти, етномузичка работилница), демонстративно-визуелна (изработка на паноа, албуми, изложби и др.), вербално-текстуален метод и други. Во работата ќе доминира иницијативноста, самостојноста, креативноста, слободното изразување на своите чувства преку слободен избор на слушање музика, запознавање на инструменталната музика, како и творечка работа во групно – тимско работење со запознавање на музичкиот фолклор во Р. Македонија. За да се надградат стекнатите знаења ќе се зголеми соработката со вонучилишните институции како: Опера, Балет, Македонска филхармонија, ФМУ, музичките училишта, КУД и други културни установи. Ќе се соработува со наши познати уметници кои ќе бидат гости во училиштата, како познати композитори, диригенти, соло – пејачи, инструменталци, балетски уметници, етномузиколози, мелографи, играорци и др.

Активности на ученикот: слуша; набљудува; демонстрира; повторува; дискутира; применува; истражува; увежбува; анализира; применува; учи во парови; учи во групи; користи разни извори на знаења, посетува други вонучилишни институции (Опера, Балет, Македонска филхармонија, ФМУ, музички училишта, КУД и други културни установи). Сите овие активности на ученикот ќе имаат за цел да ги надградат теоретските знаења кај учениците кои ќе можат и практично - со посета на сите вонучилишни установи (Опера, Балет, Македонска филхармонија, ФМУ, музички училишта, КУД и други културни установи) да ги утврдат своите теоретски знаења и да им овозможат да ја развијат својата лична култура која е еден од многуте важни сегменти за развојот на културна и сестрано образована личност.

Активности на наставникот: организира, објаснува, дава инструкции, демонстрира, координира, поставува задачи, ги вреднува задачите, дискутира, систематизира, прави и води забелешки, презентира, организира и води минипроекти, организира посета на гости уметници и други познати личности од светот на музичката уметност, организира посети на Опера, Балет, Македонска филхармонија, ФМУ, музички училишта, КУД и други културни установи. Во глобала, ќе ги организира и ќе ги поттикнува учениците во работата, ќе ги упатува во процесите на музичкото творештво (од инспирација, идеја, подготовки, изработка на проект и др.). Секако, ќе ги посочува можностите за индивидуален развој на секоја личност во рамките на културата и општеството за да го разберат значењето на музичката уметност во општеството и личниот живот.

4.3. Организација и реализација на наставата

За остварување на целите на изборна настава по музичка уметност ќе се користат документите: Наставна програма и видовите планирања, со посебно нагласување на активностите на наставникот и ученикот во организацијата и остварувањето на часот. За организација и реализација на наставата неопходни се одредени услови меѓу кои најбитен е кабинетот или адаптираната училиница по музичка уметност која треба да биде опремена со соодветен инвентар и нагледни средства. По стекнувањето на теоретските знаења во училиштето, дел од наставата може да биде спроведена и во посета на други вонучилишни институции (Опера, Балет, Македонска филхармонија, ФМУ, музички училишта, КУД и други културни установи). Во текот на работата со учениците ќе се има предвид солидна комуникација на релацијата: наставник-ученик и обратно, задоволување на нивните потреби и интереси, оспособување на учениците за самостојно размислување и изнаоѓање оригинални решенија и развивање љубов и интерес кон музичката уметност.

4.4. Наставни средства и помагала

Во остварувањето на целите на изборната настава по музичка уметност треба да се обезбедат просторни и материјално-технички услови:

- музички инструмент од составот на симфонискиот оркестар, т.е.за уметничка музика;
- музички инструменти со електронска музика;
- музички инструменти од обласга на изворното народно музичко творештво;
- музички инструменти кои се користат за секојдневна намена;
- етномузиколошка карта.

4.4.1.Технички помагала:

- касетофон (во стереотехника);
- музички сстем составен од радио, касетофон и CD;
- ТВ со видеорикордер;
- компјутер со музички програма за изработка на партитури и можности за нивно репродуцирање и печатење на принтер;

4.4.2. Литература за наставен кадар:

- музички лексикони;
- музички енциклопедии;
- збирка на изворни народни песни;
- литература од областа на музичката уметност;
- литература од областа на изворното народно музичко творештво;
- музички информации од Интернет;
- друг вид на литература и музикалии од значење за реализација на програмата.

4.4.3. Литература за учениците

- Користење во практични цели на учебниците од редовната настава:
- Музичка уметност – за I и II година гимназија;
- енциклопедии (за уметноста и друго), стручни списанија и литература според изборот и можностите на ученикот;
- брошури од популарен вид на музичката уметност;
- музичка литература од информативен карактер;
- CD, видеоснимки (видеокасети) од историјата на уметноста;
- друга литература и музикалии од значење на нивниот интерес и потреби во совладувањето на оваа наставна програма, како и за проширување на нивните музички и културни хоризонти.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Знаењата, способностите и постигањата на учениците се оценуваат согласно воспитно-образовниот систем за оценување на учениците во Република Македонија.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Од наставниот кадар се очекува да ги поседува следните карактеристики на **персонални, стручни и педагошки** вредности:

- да биде психички и физички здрав;
- да го владее македонскиот литературен јазик и кирилското писмо;
- да е добар предавач и организатор на работата;
- да поседува квалитетни способности за кумуникација со учениците, родителите, колегите и други странки;
- да биде креативен, инвентивен и да се залага за иновирање на наставниот процес;
- да поседува адекватно професионално стручно образование;
- да ја сака и почитува педагошката професија;
- да применува современа образовна технологија;
- да нема говорни и физички мани.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии на:

1. Факултетот за музички уметности – оддел за музичка теорија и педагогија
2. Факултет за музичка уметност VII 1 (други оддели) со стекната педагошка доквалификација на Факултетот за музичка уметност

Предност да имаат кадрите според назначениот ред.

6.3. Стандард за простор

Пожелно е остварувањето на програмските цели на изборнита настава по музичка уметност да се одвиваат во кабинет или специјализирана училница по музичка уметност која е опремена со материјално – технички и дидактички средства и мебел согласно Нормативот за простор и други потреби на наставата.

Кабинетот да поседува и просторија за подготовки на наставникот која, покрај другото, ќе служи и како дидактичка остава за чување на материјално-техничките средства, стручната литература, инструментите и друго.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7. 1. Датум на изработка: март 2003 година.

7.2. Состав на работната група:

- Анкица Витанова, советник, Биро за развој на образованието – Скопје.
- Живоин Глишиќ, вонреден професор на Факултетот за музичка уметност – Скопје.
- Силвана Гелевска, професор, Гим. „Јосип Броз Тито” – Скопје.

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување 01.9.2003 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната изборна програма по музичка уметност ја одобри (донесе): ____

____ со решение бр.---------------------од ---------------------година.